Observatoriulu ese de doue ori in septemana, mercurea si sambat'a.

Pretiulu

pentru Sibiiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau càte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare càte 7 cr.. la adou'a si a trei'a càte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu in Sibiiu.

Nr. 8. **Sibiiu, 25/6 Februariu 1878.** **Anulu I.**

Dunarea si Gurile sale.

II. Din Nr. precedente vediuramu, in ce modu regin'a apeloru Europei este pusa sub protectiunea dreptului publicu europenu, cu scopu cá comunicatiunea pe spatele densei cá se dicemu asia, se fia asecurata de rapacitatea ori-si cui, remanendu apele ei drepta proprietate a omenimei intregi, éra nu flumen clausum, apa inchisa, nici ingreunata cu o suta de vami de a lungulu seu pàna in marea negra. Intr'aceea mai sunt destui ómeni fricosi, carii tienu, cà tractatulu de Parisu este sfasiietu in bucati, cà nu mai tiene nimeni la elu, cà-ci si in càtu ar tienea cineva, in stadiulu la care au ajunsu evenimentele, nu'i mai folosesce nimicu.

Se supunemu si noi, cà in adeveru astadi din tractatulu dela 30 Martiu 1856 si din celelalte conventiuni separate, cá totu atàtea corollarie ale aceluiasi, pàna la cea din 30 Augustu 1858 nu mai esiste nimicu si totulu este tabula rasa, mésa curata. Ce póte urma de aici? Nu cumva, cá Gurile Dunarei si Basarabi'a se ajunga de nou in potestatea Rusiei, éra suveranii, diplomatii, generalii Europei se se uite la rusi cu gurile cascate si se taca? In acestu casu muscalii aru merita prea bine, cá ei se ajunga domni despuitori ai lumei intregi, si profeti'a lui Napoleonu I „Republique ou Casaque“ se se implinésca in dilele nóstre in favórea tiraniei universale. Poteti se credeti D-vóstra o minune cá acésta? Atunci observati bine, cà cu asemenea credintia insultati pe popórale cele mai inaintate ale Europei, de poltróne, pe armatele loru de cete pléca-fuga, pe diplomati de nisce trantori somnurosi, pe lumea cea mare comerciale, pe miile de fabricanti si milióne de industriari mici totu atàtea turme de sclavi, cete de gagauti nauci. Astadi inse nu mai scriemu anulu 1829, nici nu mai domina acea intunecime egipténa de atunci, in care jocá pungile pline de auru dela unu diplomatu la altulu.

Credemu si noi, cà din tractatulu si conventiunile dela Parisu voru remanea numai fasii si petece; acésta eventualitate inse nu ne insufla nici o frica, pentru cá se imitamu pe vreo doue trei diarie din Bucuresci, apellandu la generositatea si bunatatea Rusiei, si caciulindu-o cá se faca bine se lase pe Romani'a in posesiunea Basarabiei. Nu mai póte lua Rusi'a nimicu dela Turci'a ceea ce nu este proprietatea acesteia. Nu in desiertu au peritu in anii 1854—5 in Crime'a preste 200 de mii francesi, anglii si italieni, si nu pentru aceea s'au versatu acolo sute de milióne din averea aceloru trei staturi, pentru cá dupa 23 de ani gurile Dunarei se recada in potestatea Rusiei. Astadi inse nu sunt numai acelea trei poteri, Franci'a, Britani'a, Itali'a, care au dreptulu a'si inaltia vocea loru detunatoria pentru libertatea si neutralisarea perfecta a Dunarei, ci si tóte poterile riverane, prin urmare si Germani'a, de unde vine Dunarea. Déca pentru neutralisarea Renului au cursu secoli intregi torenti de sange, tocma asia póte se mai curga si pentru Dunare. Dicemu, se póte; noue inse ne vene a crede, cà regularea definitiva a cestiunei danubiane se va intempla de ací inainte in modu definitivu chiaru cu acésta ocasiune a pacificarei Orientului. Tractatului de Parisu va succede altulu mai perfectu; éra conventiunea din 1858 va devení cu totulu de prisosu in form'a in care fusese ea adoptata de càtra poterile garante; pentru-cà acelu tutoratu umilitoriu, acea curatella impusa natiunei si statului romanescu prin conventiune, nu se mai póte suferí nici-o dí.

Mai multu: Gurile Dunarei trebue se fia lasate in grij'a statului Romaniei cu invoirea unanima a Europei. Sunt aprópe 36 de ani, de candu acésta idea incepuse a se ventila nu numai in press'a européna, ci si in cercurile superiori diplomatice. Déca acea idea nu s'a incarnatu mai curendu, caus'a principale a fostu, cà popórale civilisate nu o cunoscea, séu déca o si cunoscea, se indoiá inse de vitalitatea ei, de poterea si talentulu de a forma unu statu calificatu a intra in rangulu si concertulu staturiloru civilisate. „Se formamu la Dunarea de diosu unu statu destulu de tare, spre a sustiené ordinea si securitatea publica la Gurile ei, dara nici-decumu asia de tare, pentru-cá se le póta inchide vreodata spre daun'a comerciului universale; asia suná formul'a in care 'si coprinsesera càtiva diplomati ide'a loru. Era inse lucru firescu, cá acea idea se nu placa poteriloru limitrofe, adeca Rusiei, Austriei si Turciei. De aici vine, cà articlii tractatului de Parisu relativi la Gurile Dunarei au esitu cu totulu in altu intielesu. Candu adeca poterile apusene si meridionali petrunsera intentiunile veciniloru, se invoira a compune comissiunea danubiana destulu de complicata, despre care atinseramu pe scurtu in Nr. precedente.

Diariele oppositiunei albe din Bucuresci voru a sci, cà gubernulu Romaniei „ar fi trimisu cá soli estraordinari la Berlinu pe dnu. ministru Ioanu Campinénu, la St. Petersburg pe dn. generalu Ioanu Gr. Ghica, fostulu agentu diplomaticu la Constantinopole si pe dn. Ioanu Ghica senatoru, la Parisu si Londra, toti insarcinati a intempina despoierea teritoriului romanu,“ adeca luarea Basarabiei romanesci prin Rusi'a. Departe de noi de a fi adapati in secretele ministeriului de esterne alu Romaniei, totusi nu potemu se credemu, cà acelea missiuni din partea Romaniei aru avea de scopu a pasí indata de acumu in acestu modu hostile contra Rusiei, pre càtu timpu parte considerabile din armat'a rusésca se mai afla totu pe teritoriu romanescu, si pre càtu trupele romanesci operandu la Vidinu continua de facto a sta in confederatiune cu cele rusesci. Noue ni se pare mai multu, cà acestea suntu simple faime de sensatiune, puse inadinsu in circulatiune de càtra press'a oppositiunei cu scopulu invederatu de a nelinisti si turbura spiritele, a depopularisa pe Brateanu si Cogalniceanu, a'i face se se retraga, pentru-cá nu ei, ci altii se ia parte la inchiaierea conditiuniloru de pace. Celu pucinu tonulu inversiunatu, insultatoriu si hostile alu pressei albe, sî manier'a de a nu alege de locu midiulocele spre a resturna pe adversari, dau pe facia scopulu loru. Ceea ce vedemu si noi cu ochii nostrii si audimu cu urechile nóstre este, cà press'a alba, rapita de passiunile sale, lucra fóra se observe, cu totulu pe man'a vrasmasiloru Romaniei. Au nu vedu redactorii foiloru oppositiunei, cu ce bucuria satanica se reproducu insultele publicate in Bucuresci in diariele straine vrasmasie Romaniei, si cu càta reutate se comentédia acelea, nu spre laud'a si glori'a partidei albe, ci spre a nutrí ura si urgía contra natiunei romanesci. Au nu citescu ei negru pe albu in mai multe diarie straine: „De aru cadea rosii càtu mai curendu, cá se ajunga albii la potere, — de ce? Pentru-cà ei suntu mai tractabili, si prin ei amu potea face nefacute tóte càte s'au intemplatu in Romani'a dela Aprile 1877 incóce.“

Apoi éta, organulu oficiosu „P. Lloyd“ tocma acuma cere cu totu-a-dinsulu invasiune austro-ungurésca in Romani'a si Serbi'a. Ce ve trebue mai multu?

Noi tienemu pe Albi de patrioti fóra nici o asemenare mai leali si mai buni, decàtu cá se le póta placé unu complimentu asia de nerusînatu alu vrasmasiloru Romaniei, si credemu cà e numai lips'a de prudentia si de infrenarea vendettei, care face pe redactorii loru cá se'i compromitta asia de greu.

Cumcà de libertatea Dunarei, prin urmare si de a Basarabiei, a Deltei, chiaru si de a Dobrogei va ingriji nu numai Romani'a, cá tier'a mai de aprópe si mai esentialu interesata in cestiune, ci Europ'a intréga, se póte convinge ori-cine, déca va arunca ochii pe charta cá se observe de aprópe tiéra de tiéra, prin care curge Dunarea (Danubius, Ister). Acestu riu ese in marele principatu Baden din impreunarea a doue riuletie Brege et Brigach, trece prin unele mici ducate in Bavari'a, de acolo in Austri'a, dà capitaleloru ei si regiuniloru vecine putere de viétia, intra in Ungari'a, pe unde face nenumerate serpentine si balti, apoi trece pe langa Slavoni'a si Serbi'a fructificandu regiunea si nutrindu comerciulu, pàna ce ajunge la strimtórea cea mai infricosiata din tóta Europ'a, cunoscuta sub numele de Clissura. Acea Clissura se incepe la Baziasiu, in dreptulu Bisericei-Albe si se intinde pàna la satulu Sib din diosu de Orsiov'a, pe distantia de 16 miliarie. Cea din urma si cea mai periculósa cataracta se numesce Pórt'a de feru, pentru care s'au intemplatu mai atàtea batalii, càte si negotiatiuni diplomatice. De acolo Dunarea incepe se spele tiermii Romaniei totu in serpentine, care sumate la una distantiele loru, facu 125 miliarie. Dara distanti'a intréga, pe care curge Dunarea, incependu numai dela cetatea Ulm, de unde se face navigabile, pàna unde se versa in mare, este, mesurata totu dupa cursu in serpentine, de 360 miliarie geogr., din care pe tierile germane se vinu 135, pe Ungari'a 134. Radi'a, regiunea Dunarei, a carei populatiune are interesu de viétia la navigarea ei, face 14630 mil. patrate, din care 2200 se vinu pe Germani'a, 8360 mil. pe monarchi'a nostra, éra restulu pe Serbi'a, Romani'a si Bulgari'a. Asia dara navigatiunea pe Dunare semnifica comerciu de miliarde, semnifica interesu universale alu omenimei.

La situatiune.

Lumea vediù pana acumu in diariele straine si patriotice mai multe serii de punctatiuni de pace, cá esite de la Russi'a catra Turci'a. Pana astadi, in 5 febr. nu se adeverescu de autentice nici chiar cele 8 puncte communicate de la Constantinopole ministeriului Britaniei si prin acel'a parlamentului. Ceea ce se scie positivu din fóntana oficiala rusesca, este, ca in sér'a de la 31 jan. s'au subscrisu in Adrianopole armistitiu si s'au adoptatu óre-cari base de pace. — Dar, de ce durata se fia armistitiulu si cari sunt acele base de pace, nu se afla de nicairi. Se mai adauge, ca turcii au se ésa din cetàtile danubiane si din Erzerum in Armeni'a, pentru cá se le ocupe garnisónele rusesci. Noi avemu sub ochi diariele din capital'a Romaniei pana in 22 jan. st. v., dar nu aflamu intr'insele nimicu despre sórtea aceloru cetàti, cari interesédia asiá de aprope pe Romani'a.

Asiá dar' despre inchieiarea armistitiului nu mai incape indoiéla. Nu vedemu inse nicairi sperantie mari puse in incheiarea pàcei definitive. Despre comitele Andrássy se telegraféza, ca densulu invita pe poterile europene la unu congressu séu o conferintia. Despre invasiunea greciloru cu 12,000 trupe in provinciele turcesci, scirile sunt authentice. Ministeriulu Britaniei cere si capeta de la parlamentu asia numit'a subventiune de armare 6,000,000 libre (60 millióne flor.). Cret'a e in pline flacari. Russi'a recrutéza de nou sute de mii si trupe rusesci totu mai trecu prin Romani'a. Pentru ce se ne facemu illusiuni, ca pacea s'ar poté incheiá asia usioru precumu o incheia jurnalele turcofile in telegramele loru? Ori si ce conditiuni ar pune Russi'a Portii ottomane, noi nu ne potemu indoí unu momentu, ca cu tóta poterea sa formidabila, le va communica lumei, fàra a le communicá mai antàiu in Bucuresci, in Belgradu si Cettinje. Acést'a se potea numai in acele tempuri, candu popórale orientelui, aprópe sugrumate de turci, nu erau in stare se faca mai multu, de catu a geme si a intinde mànile catra Russi'a, cá celu pucinu ea se le usioreze jugulu in numele religiunei. Astadi, acelesi popóra, avura si mai au o rola, ce difere essentialu de cele din trecutu. Inainte de a intrá Russi'a in actiune, au intratu ele insele cu sangele loru, cu averile si cu totu viitoriulu, punendu totulu, cumu se dice, pe o singura carte, pentru cá se scape de jugulu tiraniei.

Ne vedemu necessitati si de asta-data a roga de nou pe lectorii nostri, cá pe langa ce urmarescu cu attentiune incordata decursulu evenimenteloru, se binevoiésca a se inarma cu pacientia.

Brasiovu. *(Necrologu.)* † Ioanu Mesiota, doctoru in filosofia si artile liberali, profesoru si directoru la gimnasiulu si liceulu romanescu gr. orient. din Brasiovu, dupace in Septembre a. tr. jacuse de inflamatiunea plamaniloru si mai apoi recidivase, debilitatu cu totulu prin atàta suferintia, inainte cu doue septemani morbulu i se complicà asia, in càtu cei mai buni medici ai locului isi perdura speranti'a de a'lu scapa, si asia densulu repausà in Domnulu la 31 Ianuariu in alu 41 anu alu etàtii sale, spre nespusa dauna a instructiunei publice nationale si a literaturei nóstre. Ioanu Mesiota nascutu intr'una din comunele suburbane a le Brasiovului, in Dêrste, din parinti agricultori, a fostu unulu dintre cei de antei, care a mersu la universitate din gimnasiulu romanescu dela Brasiovu, a carui prim'a clase s'a deschisu in Octobre 1850. Dupa-ce ascultase mai multe colegiuri la universitatea din Vien'a, trecù la Bonn'a in Prusi'a renana, universitate renumita de càteva specialitati, anume si de filología. Acolo se intemplà, cà Mesiota frequentá aceleasi colegiuri la care amblá si Carolu de Hohenzollern, astadi Domnu in Romani'a. Dupace'si castigà diplom'a, Mesiota in a. 1861 fu alesu de profesoru la gimnasiu. Studiulu seu de predilectiune era istori'a, care la noi inca si pàna in diu'a de astadi este pucinu cultivata. Vediendu elu, cà dincóce lipsesce cu totulu o istoria scrisa romanesce pentru clasele din gimnasiulu superioru (liceulu), s'a supusu la greo'a labóre de a traduce si publica romanesce istori'a lui Pütz, introdusa in gimnasiele austriace sub sistem'a lui Bach. Mesiota mai are si alte lucrari literarie publicate in unele programe gimnasiali si in foi periodice. Amicii sei contimpurani le voru sci denota mai bine decàtu noi.

Dupa mórtea directorului Gavriilu Munténu, Mesiota 'i succese in acea functiune importanta, in carea implini loculu cu tóta demnitatea si spre indestularea proprietariloru acelui gimnasiu.

Ioanu Mesiota nu a fostu casatoritu; elu a traitu numai sciintieloru si scólei. Acea vocatiune a sa era multu favorata de temperamentulu seu celu blandu, de acelu spiritu meditativu, care nu e dedatu a precipita, nici a se involbura la cea mai mica opositiune ce i s'ar ridica din partea cuiva. Virtute rara acésta, mai alesu in dilele nóstre, dara tocma pentru aceea cu atàtu mai pretiósa.

Remana memori'a lui eterna la concetatienii, la sutele de scolari ai sei si la natiunea intréga.

Processulu Miletics.

A trei'a di de pertractare.

(Urmare.)

A. Volics, jude cercualu in Versietiu spune ca Iovanovics i-a fostu recomandatu pe la rosalie 1876 in casina. Iovanovics indemná tare pe cei presenti se subscrie actiele imprumutului, cari si altcumu aducu castigu. Bibics a profetitu intreprinderei fiasco din caus'a tempuriloru rele. De recrutatiune si planuri de rescóla n'a fostu vorba.

Se cetesce fassiunea advocatului din Panciova, dn. S. Cassapinovics, in care se dice, ca densulu n'a caletoritu la Belgradu impreuna cu Miletics. Pe acest'a l'a intelnitu pe strada fora a fi sciutu ca se afla acolo. In diu'a aceea a pranditu cu Miletics la „Tiarulu rusescu". Denunçiarile lui Rankovics, pe care nu'lu cunosce, le declara de calumnii reutatióse. Elu póte constatá diu'a plecarii sale la Belgradu, càci guvernant'a sa de odinoóra se cununà cu o dî mai nainte de plecarea lui.

Dr. Polit: Me rogu a se constatá identitatea fassiuniloru lui Miletics si Cassapinovics.

Guvernant'a amintita in fassiunea de susu intaresce cele espuse de Cassapinovics.

Se asculta martorulu P. Vidak din Chichind'a mare. — Presied.: Cunosci pe Iovanovics? — Vidak: Ilu cunoscu de candu eram deputatu la congressulu din Carlovetiu, sciam si ca e fratele poetului serbu Ioan Iovanovics. L'am cunoscutu si din diuaria, ca ii place a colectá pentru scopuri publice. Cu tóte acestea ilu cunosceam numai par renommée. — Presied.: Candu l'ai vediutu mai pe urma? — Vidak: In prim'a septemana din juniu 1876 l'am intelnitu din intemplare pre strada in Chichind'a. Elu mergea la otelu cu dr. Majinszky. Am mersu si eu cu densii, dar i-am parasitu dupa 5 minute. — Presied.: Despre ce ati vorbitu atunci? — Vidak: Intielesei, ca Iovanovics ar fi venitu se adune siarpia si bandage, si in casu de lipsa se faca subscrieri pentru imprumutulu serbescu. Conversatiunea nóstra a fostu rapsodica. Intre altele Iovanovics ne spuse ca nu este adeveratu, ceea ce scriu diariele, ca Miletics ar fi fostu primitu rece de principele Milanu, din contra acest'a l'a intrebatu, ce spiritu domnesce intre serbii ungureni si déca, in tempu de resbelu, ar voí se ajute principatulu Serbi'a?

Dr. Polit: Me rogu a se constatá, ca Vidak este cumnatulu judelui Lujanovics ascultatu ieri: Nu vreu se dicu, ca s'a facutu vreo pressiune asupra lui Vidak, in urm'a referintieloru inse, se póte esplicá pentru ce convinu in fassiunare.

Dr. Majinszky, adv. in Chichind'a marturisesce in limb'a magiara, ca cunósce pe Iovanovics, de candu erá la scóla in Neoplant'a. Acest'a venindu in Chichind'a l'a cercetatu si pe elu, descoperindu-i planulu caletoriei, si rogandu-lu totu odata se faca impreuna cateva visite. Martorulu spuse lui Iovanovics ca va face fiasco cu planulu seu; omenii nu au bani pana dupa culesu. Asemene sórte i-au profetitu si advocatu Topanarky si directorulu cassei de pastrare, Gremics. In mai multe locuri nu gaseau acasa decàtu femeile, de la acestea cereau siarpia. Pe urma au incetatu cu visitele.

Se cetescu fassiunile mai multoru serbi, ai caroru fii trecusera cá voluntari in Serbi'a. Parintii n'au sciutu nimicu, au vediutu numai de odata, ca fii lipsescu; mai tardiu au auditu ca se afla cá voluntari. In fassiunea lui M. Gyorgyevics, cetita la propunerea aperatoriului, se dice: „pe mine nu m'a recrutatu nime; am mersu de buna voia. Ar fi tristu, déca, cá pe serbu, ar fi de lipsa se me indemne cineva, ca se 'mi ajutu fratii."

Se asculta martorulu Anton Bende. Acest'a spune ca mergundu la biserica a auditu vorba in scóla, a recunoscutu vocea invetiatoriului Iancovics si am ascultatu totu ce se vorbea. Iancovics provocá pe cei presenti ca se se rescóle, se colecteze bani si se inroleze voluntari.

Dr. Polit: Acést'a e affer'a famósa Iancovics, asupra carei-a interpelasem pe ministru in dieta, fiindu ca Iancovics suferise trei luni arestu, fora a fi fostu ascultatu. Iancovics se eliberase de atunci. Premitiendu aceste me rogu a se 'ntrebá martorulu, scie serbesce? — Bende: Pe candu me aflam in Csurog intielegeam mai bine cá acum. De vorbitu, nu potu serbesce. — Dr. Polit: Cum a priceputu dara martorulu vorbirea din casa. — Bende: Am priceputu totu, ceea ce n'am intielesu am lasatu se 'mi traduca altii. Dupa aceea me dusei la notariulu si-am facutu aretare.

Dr. Polit: Care cuventu nu l'ai intielesu? — Bende: Aceea, ce insemnéza „voluntariu". Mi l'am scrisu si am intrebatu pe altii, ce insémna.

Dr. Polit: Cum se dice voluntari serbesce? — Bende: Ast'a nu o mai sciu.

Dr. Polit: Poti der istorisi serbesce convorbirea asiá, pre cumu ai audit'o?

Presied.: Intrebarea acést'a n'o potu admite. Nescine póte intielege o limba fora a o poté vorbí.

Dr. Polit: Me rogu a se constatá, ca nu mi s'a permisu intrebarea, de aceea imi reservu dreptulu a face acusa de nulitate.

Szabadkay, ovreu, notariu in Csurog, dice: Pe Iankovics ilu cunoscu de unu agitatoru principalu alu acelei „secte".

Presied.: De ce „secta" vorbesci dta? — Szabadkay: Omladinistii. Iankovics aduná colecte si recrutá pentru Serbi'a. Scopulu lui erá rescolare si castigarea de voluntari. Bende mi-a relatatu despre conferinti'a din scóla si eu am facutu aretare la judele cercualu. Puçinii magiari din Csurog tienu cu credintia la constitutiune si apera spiritulu nationalu. Iankovics isi alese scól'a de scena pentru agitatiunile sale.

Presied.: Ce scii despre recruti? — Szabadkay: In asta privintia eu, cu toti ceilalti cunóscemu activitatea lui Iankovics si a capelanului serbu. Aprópe pe fia-care di lipseau càte càti-va tineri; dup' aceea audiam, ca au trecutu in Serbi'a. Pe unii, cari si astadi sunt acolo, mi i am si notatu. — Presied.: Ce scii de colectele de bani? — Szabadkay: Iankovics colectá pentru montenegrinii seraci. Eu inca am contribuitu 1 fl. pentru ca traiescu intre serbi. — Presied.: Vediut'ai dta mergundu singurateci la Serbi'a? — Szabadkay: Am vediutu pe sergentulu Mika Iovin, care au plecatu pe unu caru cu altii. Ei faceau mare scomotu din acést'a. La plecare descarcau cate odata si puscaturi. — Dr. Polit: Din punctu de vedere alu aperarii suntu fórte oblegatu dlui martoru pentru marturisirea sa. Densulu numesce convenirea mai multoru serbi de conferintie periculóse statului si conturbàri de liniscea publica.

Martorulu M. Lukacs spune dupa aceste, ca Szabadkay s'a fi esprimatu, ca pe Iankovics ilu va asiediá elu.

Se cetesce fassiunea lui A. Petrovcsen din Csurog. Acest'a fusese de façia la „conferinti'a" denunciata. Martorulu dice, ca densulu impreuna cu altii au cerutu conchiamarea unei siedintie pentru computuri comunali; in cancelari'a satului nu se potura aduná, fiindu acolo erá plinu de ómeni. Despre alte obiecte n'a fostu vorba in „conferintia".

Totu asemene marturisì si Iankovics.

Procurorulu generalu cere, cá martorii, afóra de Rankovics si Iovanovics, se depuna juramentu.

Dr. Polit e in contra jurârii lui Lujanovics.

Se incuviintiéza cererea procurorului.

A 5 di de pertractare.

Dr. Polit: Inainte d'a se trece la altu obiectu propunu cetirea ordinatiunei ministeriali asupra „voluntariloru" si a imprumutului serbescu, voiu se constatezu, ca acel'a a aparutu in „B.-Pesti Közlöny" la 4 juliu 1876, aprópe o luna mai tardiu dupa arestarea lui Iovanovics. Chiar si Miletics a fostu arestatu in nóptea de 4 spre 5 juliu, prin urmare nu potea avea cunoscintia de ordinatiunea acést'a. — Pentru aperare ar fi tare de doritu, cá martorulu Timarcsevics se fia de façia spre a se confrontá cu Rankovics, carui'a ii contradice; eu insumi am auditu, ca Timarcsevics ar fi moritu in Belgradu. Consulatulu a retornatu simplu citatiunea. Era in ordine déca consulatulu, care a sciutu de acést'a, pe langa remiterea citatiunei amintea, ca Timarcsevics nu mai traiesce.

La cererea dr. Miletics se cetesce fassiunea lui A. Vettel din Versietiu, care inca referase la ministeriu asupra lui Iovanovics si a omladinistiloru.

Se trece la alu trielea punctu din acusa: Medaliele Miletics.

Se cetesce fassiunea lui I. P. Beslin. Elu dice: Erá in 1871, pe candu omladin'a desvoltá activitatea cea mai mare, eu venii la idea dupa modelulu altoru marce de jocu pe cari erau portretele lui Dusan, Milan, Lazar, Polit, Luca, si altoru serbi renumiti — se facu si medalii Miletics. Erá o afacere de castigu. Literile I. P. B. nu sunt secretu, ele sunt initialele numelui meu. Miletics chiar si in dieta s'a esprimatu contra acestoru medalii.

Ognyanovics, doctoru in medicina si redactorulu unei foi beletristice spune urmatórele: Beslin pe care 'lu vedeam adese in Vien'a, mi-a disu, ca elu a batutu medaliele pe spesele proprii. Pe atunci erá moda a pune pe tabachiere portretele barbatiloru poporali spre a se potea vinde mai usioru, buna-óra cum se face aici cu portretulu lui Deak. De altmintrea dejá mai inainte venduse unu Szubotics tabachiere cu portretele Dusan s. a. Intr'o di mi se planse Beslin, ca ar fi facutu o medalia de aceste de auru si a tramis'o lui Miletics, dar acest'a i-au retornatu-o esprimandu-si displacerea — Presied.: Ce insémna inscriptiunea de pe partea inversa? — Ognyanovics: Erá vignet'a unei scrieri poporali serbesci, aparuta cati-va ani mai inainte. — Presied.: Se va ceti articlulu din „Zastava" de la 30 juniu 1876. — Miletics: Protestezu contr'a amestecului acestui casu, atatu din punctu de vedere alu immunitàtii, cátu si alu libertàtii de pressa.

Dr. Bökh: Articlulu nu este crima, nu se acusa, dar se tiene de processu cá dovéda.

Dupa cetirea articlului, Dr. Polit anunçia nullitate.

(Va urma).

Romani'a. (La situatiune.) Pàna in 17/29 Ianuariu in cercurile supreme oficiali ale capitalei romanesci nu se sciá nimicu posítivu despre conditiunile de pace pe care le-ar fi pusu Rusi'a Turciei; éra cele optu conditiuni telegrafate ministeriului Britaniei, si discutate càtuva in parlamentu, nu surprindu pe nimeni. In càtu pentru Romani'a, despre care se dice in punctulu 3 pe scurtu: „Independenti'a Romaniei cu o despagubire teritoriala indestulatoria", urmatóriele pasage din scrisórea unuia din amicii nostrii cei mai bine informati, ne confirma in opiniunea de a nu crede nimicu neconditionatu, si a fi cu tóta reserv'a, pàna la faptele complinite.

„De asta-data speramu", dice corespondentele, „se avemu pace. Rusii nu se mai batu; dara noi totu ne batemu la Vidinu, cà-ci positiunea nóstra de beligeranti inca nu e stabilita. Se vede, si de aici urmédia, cá cu noi se se închiaia acte separate (adeca pace separata!). Domnitoriulu era se plece in 16/28 la campulu de resbelu, la Vidinu, mai alesu cà acumu se simte bine dupa pucinulu repausu ce avù in capitala si dupa ingrijirea devotata ce'i dete Domn'a, modellu de virtuti femeiesci si patriotice; dara fù impedecatu de scirea, cà generalulu diplomatu Ignatief vine la Msa cu o missiune oficiala. Acesta se astépta pe astadi 17/29".

„Vidinulu, acea cetate care trecea pàna aci de vergine, de neespumnabile, este impresuratu din tóte partile pàna la distantia de trei mii metrii asia, cà nu mai póte comunica cu nici-unu satu vecinu."

Acestea informatiuni, déca se voru adeverí pe deplinu, dau lucruriloru cu totulu alta facia, si genial'a idea conceputa inca din Iuliu a. tr., cà romanii pentru libertatea patriei trebuea se'si verse sangele in Bulgari'a, isi castiga abia acumu valórea in ochii multoru ómeni pucinu cugetatori. Preste acésta prea bine observà diariulu U. p. Altulu, ca „resbelulu ce Romani'a intreprínse si sustienù in contra Turciei, va avea nesce efecte decisive asupra organismului sociale; marile evenimente prin care trecù tiér'a si natiunea, voru aduce o adeverata revolutiune in acestu organismu".

Adeveratu cà multe greutati a suferitu si mai sufere tiér'a, cà-ci de au castigatu multi pe urm'a acestui bellu selbaticu, dara populatiunea rurala càta se aflá in drumulu suteloru de mii de trupe trecatórie, avuse si mai are a patimí fórte multu din caus'a requisitiuniloru si a transporturiloru. Din tóte inse, plag'a cea mai teribile este pentru locuitori epizooti'a (ból'a de vite), mai alesu de càndu vitele cornute peru cu sutele in càteva districte, precumu ne asigura si corespondentele nostru, pe langa ce aflamu esitenti'a bólei constatata si in unele diarie din capitala. Dara ceea ce ne pune la straina mirare este, cà din diariele càte ne vinu din Romani'a, singur'a „Revist'a scientifica" a ddloru P. S. Aurelianu (astadi ministru) si Grig. Stefanescu are, cá se dicemu asia, unu tîpâtu de dorere contra acelei plage infricosiate si ruinatorie a economiei nationale, a populatiunei chiaru. Fiindu-cà unele districte limitrofe din Transilvani'a au suferitu si pàna acuma de epizootia, care nici pàna astadi nu s'a stinsu de plinu, si fiindu-cà ne aflamu in periculu invederatu, cá precumu ea se furisiase prin vam'a Branului in tómn'a trecuta pe la Brasiovu, Trei-Scaunu, Fogarasiu, asia se mai fia adusa si pe alte parti, prin ómeni blastemati, impinsi de alu loru egoismu, asia noi inca ne facemu datori'a reflectandu pe toti locuitorii „Transilvaniei si ai Bucovinei si cu atàtu mai virtosu pe cei invecinati cu districtele Romaniei, cá nu cumva se'si apropie vitele cornute de hotaru, nici vite de preste Carpati se nu cumpere. Mai bine infrenare totala, decàtu periculu de saracia totala; cà-ci éta ce scrie susu citat'a foia:

Una bóla terribila pustiesce de càtu-va timpu fòra crutiare satele nóstre; vitele, mari si mici, cadu pe fia-care di cu miile. Epizooti'a care a inceputu prin Septembre, golesce pàna asta-di cosia-

rele*) de vite fóra se i se póta oppune veru-una stavila. Nu póte fi lovitura mai simtitóre pentru agricultur'a nóstra de càtu acésta molima. Lasandu la una parte perderile mari ce se pricinuescu prin impucinarea viteloru, sa nu ne scape din vedere, ca nu este agricultura posibila fóra densele. Araturile de primavara se voru resimti de acésta lipsa.

Ce este de facutu? Se intréba fia-care. Din nenorocire ból'a s'a intinsu atàtu de multu, ca mesurile preventive nu se mai potu applica in cele mai multe localitàti. Afóra de acésta chiaru déca lucrulu aru fi cu putintia, unde ne suntu veterinarii, cari sa póta indeplini tóte trebuintiele? Nu scimu déca Directiunea serviciului sanitaru a facutu totu ce a camu pututu penetra a margini bóla; cu tóte acestea ból'a se intinde din ce in ce mai multu.

Sciri bellice.

In Nr. precedente promiseramu a reproduce si noi dupa Monitorulu ofic. alu Romaniei buletinulu despre impresurarea Vidinului; dara aprópe ½ din acelu buletinu resuma actiunile bellice ale divisiunei II comd. gener. Cerchezu si divisiunei IV gener. Anghelescu, de candu acestea dupa luarea Plevnei primira inaltu ordinu de a lua cetatile turcesci de pre marginea Dunarei, si unite cu divisiunea I comd. Leca se pusera tóte trei sub comand'a lui Haralambu, pre candu apoi s'au luatu Rahov'a. Cibru-Palanca, Lom-Palanca, Arcer-Palanca, dupa aceea prin bombardare si asaltu cetatea Belgradgicu. Acestea fapta belice fiindu cunoscute din numerósele sciri anterióre, noi ne marginimu a da locu ací numai partiei buletinului ofic., prin care se constata inchiderea perfecta a Vidinului (romanesce Diiu). „Pentru a ajunge acestu scopu si a investi in modu strinsu si concentricu cetatea Vidinului, trupele divisiuniloru I si IV, in dio'a de 12/24 Ianuarie, dupa o scurta lupta, atacà si isgoni pe inamicu din satele Tatardjicu, Novoselci, Rupca si Raianovce, unde elu erá intaritu. Trupele nóstre avura in acésta afacere pe sub-locotenentulu Sierbanescu, din alu 8-lea regimentu de linie greu ranitu, unu sergentu ucisu si 5 soldati raniti. Apoi ele pasira la ataculu positiunei importante de la Smirdanu; dupa trei ore de bombardare, la care ca si in cele-alte actiuni, concurà si Calafatulu cu unu focu fórte viu, éra dincóce de Dunare erau in actiune 78 tunuri, din cari 12 instalate in drept'a frontului, la 2 chilometre departare de cetate, foculu turcescu nu mai respunse de càtu fórte slabu. La arip'a nóstra stanga, generalulu Cerchez luà dispositii a ataca positiunea de la Smirdanu, care este o intarire insemnata, ridicata de Turci spre a apara Vidinulu despre uscatu. Ataculu se esecutà cu 6 batalióne din regimentele alu 4-lea si alu 6-lea de linia si alu 9-lea de dorobanti, si elu avù unu succesu complectu. Trei redute, cari aparau positiunile sateloru Smirdanu si Inova, au fostu luate cu asaltu de trupele nóstre, si lupt'a a duratu de la 3 óre pana la 6 óre sér'a. Siantiurile reduteloru si campulu imprejuru erau acoperite cu preste 300 cadavre inamice, si au cadiutu in manile nóstre: 6 tunuri de 9° de otielu Krupp cu muniti'a loru, si unele chiaru inca incarcate, atatu a fostu ataculu de impetuosu, 250 prisonieri nizamu, mai multe sute de pusci Peabody-Martiny si Snider. Restulu trupeloru inamicului a fostu luatu pe góna in cea mai mare desordine retragendu-se in Vidinu. Trupele au fostu conduse cu inteligintia si bravura de siefii loru, nu se audia ca semnalu alu trompeteloru, de càtu inaintarea si pasulu gimnasticu.

Pierderile nóstre suntu: 2 oficieri morti, capitanu Verbicénu, din alu 9-lea de dorobanti si sublocotenentulu Frundiescu, din alu 4-lea de linie, 3 oficieri raniti: locotenentulu Elefterescu, din alu 6-lea de linie, avendu petiorulu sfarîmatu deasupra genunchiului, capitanulu Georgescu, din alu 4-lea de linie, usioru ranitu, si locotenentulu Cumpanasi, din alu 4-lea de linie, ranitu usioru la mâna. Din trupa se evaluéza aprópe 30 la 40 morti si ca la 100 raniti.

Acum cerculu de investire alu cetatei Vidinului este cu desaversire restrinsu, tóte intaririle exterióre si inaintate suntu in manile nóstre si cetatea chiaru se afla sub complecta dominatie a tunuriloru nóstre.

Dela armat'a serbésca se scie deocamdata numai atàta, cà ea sub comandantii sei serbesci, nu mai multu incurcati prin voluntarì si avanturari, inaintédia prea bine, si cà puterea turcésca cá de 30 de mii, cu care avura ei a face, se póte considera cá infranta. Au mai remasu numai trupele lui Hafiz-pasia la Novi-bazar si alte vreo 12 mii de turci la Rossovo, cu carii mai au se se mesure serbii, déca intr'aceea nu va impedeca si pe ei armistitiulu. Mai multu nu se scie dela serbi, din causa mai alesu, cà ei batjocoriti in anulu trecutu in modulu celu mai infamu de càtra cetele corespondentiloru straini, acuma nu le mai spunu nimicu pe lume, nici de bine nici de reu; ii lasa inse cá se bata campii càtu voru vrea, dara se ferescu de ei cá de ciumati; éra mai alesu statulu majoru serbescu isi tiene planurile sale inchise cumu e vorb'a, sub siepte lacati. Va dice cineva, cà asia dara armat'a serbésca nu ar avé nici-unu controlu ín interesulu veritatiei istorice. Ba dieu are: pe oficiarii superiori, representanti ai diverseloru armate straine, barbati de caracteru seriosu si competenti in artea militaria.

Ce se spunemu lectoriloru nostrii dela armat'a rusésca? Nici-o actiune sangerósa mai multu. Astadi rusii s'aru potea scalda prea bine in Dardanele la cetatea Gallipoli si in marea marmora la Rodosto, fórte aprópe de Constantinopole, cà-ci trupele loru pan' acolo ajunsera. Populatiunile turcesci vediendu cà rusii in locu se le faca vreunu reu, le apara de vindict'a bulgariloru, cá si de talchariile si crudimile cercasieniloru si ale basi-buzuciloru, cà tóte cele necesarie loru le platescu regulatu cu bani de metalu, si cà tienu ordine stricta la cetati si la sate, — acuma se intorcu din fug'a loru si isi vedu fiacare de afacerile proprii, asteptandu dela Allah binele perdutu prin blastemat'a sistema si administratiune turcésca.

Sciri diverse.

(La Mórtea Catarinei Mocioni.) „Famili'a" Nr. 7 pe langa o poesia publicata sub acestu titlu are totuodata si una schitia biografica a fericitei in Domnulu Catarina Mocioni. Amu dorí cá acésta schitia, de si prea scurta, se'si afle lectori si lectórie in tóte tierile si societatile, in care se aude si se scrie limb'a nóstra.

(Beseric'a si Scól'a) din Aradu in Nr. 4 aduce sub titlu Consideratiuni asupra prediceloru, subscrisu V., unu articlu fórte instructivu, in càtu adeca elu compara oratori'a bisericesca a romaniloru cu oratori'a altoru biserici. Intr'unu altu articlu subscrisu G. Pletosu suntu desvoltate scurtu si bine criteriele asia numiteloru Constitutiuni apostolesci. Alu treilea articlu subscrisu E. L. se ocupa de Educatiunea prima a prunciloru. Idei prea frumóse in trensulu, numai in stilu urme de germanismi. De multe si fórte mari pericule a scapatu scump'a nóstra limba nationale; scapa-va ea de siguru si de restulu barbarismiloru.

(440000 fl.). Dupa „Haladás" din Turd'a Comunitatea proprietariloru din desfiintiatulu „Scaunu" (districtu) alu Ariesiului avuse unu capitalu comunu de 44 mii fl., pe care mai deunadi ilu donà spre scopulu infiintiarei unei scóle comunale. Dieu bine facu secuii, cà macaru acumu, pe la finea acestui secolu, mai dau si ei sume pentru scopuri de cultura si civilisatiune, in care suntu atàtu de remasi, in càtu au ajunsu saracii de obiectu alu glumeloru humoristice la connationalii loru magiari din alte parti ale tierei.

(In „Foi'a scolasteca") dela Blasiu Nr. 2 a inceputu a se publica unu articlu interesante relativu la aplicarea principiului etimologicu si foneticu in limb'a nóstra. Acésta inca este cu o proba mai multu, cà se va intempla aceea ce trebue se se intemple, adeca: Lupta pe timpu nedeterminatu impregiurulu celui mai scumpu tesauru ce póte avé natiunea in acésta lume. (Ne venira si dela Bucuresci reflesiuni pretióse in aceeasi materia).

(† Szigligeti.) In 19 Ianuariu a muritu in B.-Pesta celu mai renumitu dramaturgu alu natiunei magiare cunoscutu sub pseudonimulu Szigligeti, cà-ci dupa numele familiei sale dela Oradea m. l'a chiamatu Iosifu Szathmáry, fiiu alu lui Alexe Szathmáry, advocatu si proprietariu. Biografi'a lui Szigligeti este fórte instructiva din diverse puncte de vedere. Nascutu in 1814, pre candu era de 18 ani tata-seu ii facea sila se mérga la theologia; fiiu-seu din contra se cerea la medicina, de care parintii nu voira se audia. In fine se decidu se'lu dea la ingineria, fóra se vrea a cunosce, cà unu june care fauresce mereu la versuri, novelle, novellete, comedii, pàna 'i lumea nu'si va implea crerii cu cifre, nici va sta cu anii intregi plecatu pe charte topografice s. a. Urmarea fu, cà junele Iosifu fugí si schimbandu'si numele, se bagà la teatru din Pesta pentru plat'a de cersîtoriu 12 fl. pe luna. Szigligeti nu a fostu nici-odata actoru bunu; dara s'au alesu din elu unu dramaturgu, precumu magiarii n'au mai avutu altulu, decàtu dóra pe C. Kisfaludi. Szigligeti a scrisu in viéti'a sa 104 opere de teatru, dintre care càteva tragedii, apoi drame si comedii mai multe. Unu numeru considerabile din acestea fusesera premiate. Unele din ele au cadiutu, dara cele mai multe se tienu pe repertoriu. Szigligeti a mai tradusu multe opuri dramatice din limbi straine; a mai scrisu si alte lucruri bune pentru natiunea sa. Si ce credeti dv., care a fostu resplat'a omului dela contimpuranii sei? Persecutiune turbata intru atàta, càtu amiculu seu Iokai spune in „Hon" din 21 Ianuariu, cà chiaru si in dio'a in care Szigligeti era intinsu „pe scanduri", càteva diarie ii mai mursucá cadavrulu cá nisce cani de turme. Atàtea urgii aruncate asupra lui, pentru meritele sale, ii causara palpitatiune de ânima, care dupa ½ de anu ilu aruncà in mormentu, asupra caruia plangu veduv'a, patru fete maritate, doi fetiori si nepoti. Apoi se te mai miri, candu afli in unele diarie manifestari de bucuria pentru mórtea cutariu romanu?

(Camerele comerciali si industriali nu suntu nici de o tréba.) Acésta nu o dicemu noi, dara o sustiene totu „Haladás" Nr. 10 din 2 Februariu intru intieleptiunea sa turdeana cu mare passiune, agitandu totu-odata, cá ómenii se nu mai platésca taxele comerciali. Hei dómne, déca ar cutedia vreunu diariu romanescu se agite asupra vreunei taxe ori contributiuni publice! „Ja, das ist aber ganz was anders Bauer", séu pe romanesce: Ce vreti mojiciloru, se ve mesurati voi cu niemisii dela Haladás? Ori cà ve prisosescu dintii in gura? — De altumentrea ne place a crede, cà celu domnu Ioanu Hintz dela Brasiovu, carele tocma acuma stà se publice o fóia comerciale, va aduce omagiile sale representantiloru ideei enuntiate in „Haladás".

(Din Petruburgu) se scrie dto 5 jan.: Dupa cele mai nóue comunicate officióse pierderile totali rusesci se urca la cifr'a de 81,800 ómeni, intre cari 8 generali morti si 11 raniti. Numerulu soldatiloru morbosi si usioru raniti se urca la 27,000. Numerulu turciloru cadiuti in prinsóre face 120,000, intre cari 8000 morbosi. Dupa comunicate oficiali, trupele rusesci, in diferite campanii din Europ'a si Asi'a, au ingropatu 96,000 turci morti. Numerulu turciloru, càti si-au aflatu mórtea innecati, face 2000. Dupa cifrele aceste, armat'a turcésca au suferitu dejá o perdere de 218,000 ómeni, for' a se computá aici ranitii si morbosii, cari se mai afla in armata.

(Càlile ferate romane). Intratele societàtii càliloru ferate romane incependu din 3 pana in 31 decembre facu 2.400,539 franci, pe candu in 1876, in acelasiu tempu, faceau 863,145 franci. Prin urmare resulta unu plusu de 1.537,394 franci séu 180%. In 1877 venitele totali au fostu 35.198,718 franci façia cu 12.858,924 franci d'in 1876.

(Furcile turcesci). Acuma se scie curatu, mai alesu din raporturile oficiali ale consulateloru germane asiediate pe la cetatile mai mari ale Turciei europene, cà in totu decursulu campaniei din anulu 1877 generalii si alti oficiari superiori turcesci au tienutu furcile in permanentia si au spendiuratu mereu din bulgari. Aci consulii mai audauga revoltatóri'a impregiurare, cà cei mai multi bulgari cadiuti in manile turciloru si ucisi cu mórtea cea mai infama, au fostu nevinovati, din causa cà ii denuntiasera inemici de ai loru personali, sau si alti ómeni blastemati, cari avea de scopu a lua parte din averea bulgariloru. Se constata de es., cà in 32 de dile din Augustu si Septembre numai la Adrianopole si in regiunea lui au fostu spendiurati 180, éra la Filipopole in aceleasi dile 120. Pe bulgarii inpuscati, junghiati, aruncati in focu si in ape mari nu ia pututu numera nimeni pàna acumu, si nici cà se va sci numerulu loru, decàtu numai in urmarea unei investigatiuni fórte rigoróse, din comuna in comuna, buna-óra cumu facuse gubernulu austriacu in anulu 1850/1 dupa revolutiune in Transilvani'a si Ungari'a. Procedur'a este cu totulu sumaria, scurta asia, càtu uneori era de ajunsu ½ óra, ca omulu se fia judecatu si spendiuratu pe nesce furci fórte primitive, compuse din trei lemne. Iudecatorii si hoherii facea si astadata, cá si in alte timpuri, specul'a cea mai barbara cu nefericitii condamnati, portandu'i pe la casele si boltele comerciantiloru chrestini, cá se'i spendiure pe la usile loru, déca nu le voru platí bine. Asia fia-care le platesce grosu, numai cá se scape de infami'a spendiurarei de ómeni pe la casele loru. Cu acésta manopera diavolésca acei barbari selbatici adunara sume mari de bani. Tocma asia facea turcii si in Romani'a pàna in anulu 1822, de care avemu documente numeróse in istoria. Contra acelei selbatacii consulatele au reclamatu fórte desu la gubernatori si la Constantinopole, inse fóra nici unu folosu, pentru-cà gubernatorii ori cà nu mai voiá se asculte de poruncile ministriloru, séu ceea ce este multu mai probabile, cà-ci s'a mai intemplatu si la alte ocasiuni, pe langa ordinulu datu in vederea lumei, le mai venia si altulu secretu, in care li se dicea: Noi ve oprimu pentru ochii ghiauriloru, dara voi se esterminati pre càtu veti potea mai multi bulgari, pentru-cá numerulu loru se se micsioredie si muscalii altadata se nu aiba pe cine mai apara. Mai alesu pe cei ce sciu ceva carte, fia popi si calugari, fia mireni, se'i curatiti déca se póte pe toti. Considerandu acestea fapte selbatice a le turciloru, nu ne vomu mira, déca acuma turcii fugu cu diecile de mii de inaintea russiloru, pentru-cà ei se temu de resbunarea teribile a bulgariloru si russiloru, de repressalii indiecitu meritate.

(Nasuri de càte 12 stanjini si apoi urechi mari.) Au avutu romanii si sasii din Brasiovu in lun'a lui Augustu, pre càndu unu corespondente alu unoru diarie magiare trecuse pe acolo la Bucuresci, cà-ci pe atunci romanii amblá ca ploati strigandu „Váj gye minyé", éra sasii „Nix isz mit der Illusion". Dara dupa caderea Plevnei, pre càndu corespondentele se intórse totu pe la Brasiovu, aflà cà nasurile lungi au disparutu cu totulu dela sasi si dela romani; dara apoi de bucuria cà „au invinsu ucigasii civilisatiunei (firesce ai celei turcesci) si órdele de banditi", a inceputu se le crésca urechile in proportiuni asia de escesive, in càtu magarii 'iau trasu in procesu pentru privilegiulu de a porta urechi mari. — Celelalte spurcatiuni vomite asupra romaniloru totu in acelu „Haladás" (Nr. 9) condusu de unu inspectoru de scóle, nu ne lasa respectulu càtra lectori a le mai reproduce. Destulu cà ací suntu insultate nationalitati intregi in modu necalificabile si fóra nici o frica de pedépsa.

(Carta de corespondintia) „Correspondenzblatt des Vereins für siebenbürgische Landeskunde" este

---

*) Grasduri.

titlulu unei foisióre mici, care incepù se ésa dela 15 Ianuariu in fia-care luna odata, si e destinata a face servitiu fórte bunu barbatiloru de sciintia si toturoru carii voiescu a cunósce Transilvani'a in trecutu si in presentu. Acea fóia ori càtu de mica, are trei redactori si alti cinci colaboratori. O recomendamu Comitetului asociatiunei transilvane si redactiunei „Transilvaniei".

(Satisfactiune meritata.) Dintr'unu telegramu venitu confratelui nostru „Tel. rom." dto. Cernautiu 4 Februariu, aflàmu cu mare bucuria, ca in sér'a precedenta pe la 10 óre toti membri societàtii „Arboros'a" de la universitatea din locu au fostu achitati in unanimitate si ca satisfactiunea este mare. Din partea nóstra felicitamu din totu sufletulu nu numai pe cei achitati, ci si pe judecatorii loru pentru inaltulu semtiementu de dreptate desvoltatu asupra acestei cause, care in ochii lumei civilisate trece cá chestiune de principiu. Se sciá si pàna acumu causele pentru cari au fostu incriminati acei juni; ele inse nu erau altele decàtu acele, pe care le vedemu tolerate de ex. la universitatea din Vien'a, unde numerósele societàti d'ale studentiloru stau in relatiuni strinse cu societati homonime din Germani'a cea mare.

Conversatiuni literarie.

Despre dictionariulu academicu alu limbei romane *).

(Fine.)

Mai avemu inca si a patr'a scola philologica, totu istorica, care inse s'ar potea numí a evului mediu, care adeca nu merge cu adunarea elementeloru limbei mai departe, decàtu pàna in secolulu alu 16-lea, si pàna acolo inca nu'i pasa multu de formele vechi, pe care scól'a Cipariu pune temeiu fórte mare, càtu mai vîrtosu de materialu, de vocabule, pe care érasi nu le alege dupa originea loru latina séu nelatina, ci este aplecata a conserva si tiené in usu mai intregu materialulu càtu se afla mai alesu in chronicari si in scriptorii nostri basericesci. In càtu pentru formele vechi usitate la betrani, esite inse din usu la generatiunile moderne, ea nu crede cà acelea aru mai avea potere de viétia, ci le tiene de archaismi obsoleti, adeca forme mórte. Intru altele ea vorbesce cu multu respectu despre scól'a Cipariu, 'i imputa inse, cà-ci ingreuna lectur'a prin esterminarea semneloru. Totusi ea néga, cà ar tienea la principiulu foneticu, si adópta pe celu etimologicu, cu esceptiune de vreo trei insi, in frunte cu dn. Hasdeu, carele si in tómn'a trecuta declarà limpede, cà dsa tiené numai la principiulu foneticu, pre candu dn. Odobescu ne dise cà tiene la principiulu etimologicu. Acésta scóla are multi aparatori; ea se afla in lupta, pociu se dicu, inversiunata cu a latinistiloru. Din contra, intre acésta scóla si intre a Blasiului póte se urmedie in càtiva ani intielegere aprópe deplina, cà-ci nu este cá se dicu asia, incapatînata, nici cá cea latinista, nici cá cea dela Iasi, ii place se asculte opiniunile contrarie, déca i se aducu fóra passiune si fóra pretensiuni dogmatice; se turbura numai candu dà preste erori gróse gramaticali, preste periode intortochiate si lungi cá unu camilu de catargu la corabii, séu de prose necalite, hibride, absurde, ori de traductiuni obscure. In càtu pentru introducerea semneloru, adeptii acestei scóle se linistescu déca 'i convingi, cà pe la noi nu a decretatu nimeni cu sabi'a in mana eliminarea semneloru, ci dincontra, s'a disu limpede si respicatu: De si avemu pentru cele mai multe casuri regule gramaticali, si analogi'a de ajutoriu, cá se scimu cumu se pronuntiamu fóra semne mai fiacare cuventu si litera, noi nu inputamu nimenui aplicarea semneloru, déca cineva simte necesitatea loru; inputamu inse si noi cu atâtu mai greu calcarea reguleloru gramaticali, dela care depende fórte multu drépt'a scriere. Cà pentru incepetori este greu a cití fóra semne, cunóscemu si noi; totu asia inse scimu, cà afàra dóra de italian'a, orthographiile toturoru limbiloru sunt neasemenatu mai grele, decàtu a nóstra chiaru si fóra semne, si desfidemu pe oricine, cá se ne demustre contrariulu. Mai cunóscemu cu totii inca si acelu mare adeveru, cà déca greutatile prea mari sparie, instraina si abatu dela invetiarea vreunei limbi, totu asia prea mult'a facilitare molesiesce spiritulu omenescu, ilu resfaçia si lenevesce, cá mai tardiu se fuga de orice greutate. Si óre asia multu este de candu generatiunile tenere au scapatu spre ex. de silabisare cumu ar fi acésta:

Покоі Іер Рѫцъ-Пъръ. Слово Он ѧз Рѫцъ Іест-Соаре. Ѧде ѹк Наш ѧз-Ѧѹна. Черф Іест рѫцъ ѹк-Черѹ. Слово аз твердо ѹк-Сатѹ. Фітъ он како ѹк-Фокѹ. Міслете ѹк слово твердо-Мѹст. Земл҃ѣ аз міслете іер-Замъ. Глагол Іест міслете ѹк-Гемѹ. etc. Îsi mai póte face tenerimea de astadi vreo idea despre acésta invetiatura, de care avuseramu parte noi betranii càti ne mai aflamu in viétia dela 60 de ani in susu? Acésta tenerime, carei i se dau atàtea midiulóce de invetiatura, de care in prunci'a nóstra nu avusera parte nici pruncii de imperati si regi, se mai plange cà nu póte distinge intre vocale deschise si inchise, precumu trebueamu se distingemu noi intre ѧз (а) Іер (ъ), іѫе, іос (ѫ ѧ), ѧ (ѧн), іор (ъі), є (ір), intre іа, іат, іако.

Fia de ajunsu cu acésta relatiune scurta, spre a invedera pre càtu se póte intr'o scurta conferentia de ocasiune, diferenti'a dintre cele patru scóle philologice, care tóte sunt representate in societatea academica. Lasu acumu se compute oricine acelu capitalu de tempu si de viétia, care se cere, fia si la ómenii cei mai intielepti si mai moderati din lume, pentru cá se se póta intielege deplinu asupra culegerei si punerei in ordine a minunateloru thesaure ale limbei nóstre, a dictionariului. Va vení unu timpu, intru care se voru deda si romanii se distinga bine intre limb'a materna si limb'a nationale romanésca, care nu sunt identice, nu se acopere una pe alt'a cá doue cercuri perfectu egali. Limb'a mea materna este numai aceea, pe care o voiu fi invetiatu dela matre, dela mama, dela famili'a mea, séu celu multu dela membrii unei comune carii vorbesce aceeasi limba; éra limb'a nationale s'ar potea definí sum'a toturoru limbiloru materne ale aceleiasi natiuni genetice. Pe acést'a nu o vomu scí nici-odata, déca nu o vomu invetia si inca cu mare diligentia, precumu o invétia pe a loru tóte popórale civilisate.

De altu-mentrea noi nu amu inchiaietu cu acestea discussiuni filologice si lexicografice, ci le vomu continua; vomu da inse in acestea columne locu la càte-o auctoritate, in acésta matería de importantia suprema.

*) A se vedé Nr. 6 alu „Observatoriulu".

Pretiurile cerealieloru

si altoru obiecte de traiu au fostu la

5 Februariu in Sibiiu:

Grâu, dupa cualitati	1	hectolitru	fl. 8 40—9.40
Grâu, amestecatu	1	„	„ 7.20—8.—
Secara	1	„	„ 6.20—6.60
Papusioiu	1	„	„ 6.10—6.50
Ordiu	1	„	„ 7.00
Ovesu	1	„	„ 2.80—3 20
Cartofi	1	„	„ 2.00—3.00
Mazare	1	„	„ 15.00
Linte	1	„	„ 20.00
Fasole	1	„	„ 10.00
Lardu (slanina)	50	Kilogram.	„ 36.00
Untura (unsóre topita)	50	„	„ 40.00
Carne de vita	1	„	„ —.36
Oua 10 de			—.50

Cursulu moneteloru in val. austr.

Vienna, 31 Ianuariu.

Galbinii imperat. de auru	fl.	5.57 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.44½ „
Imperialu rusescu	„	9.60 „
Moneta germana de 20 marce	„	11.70 „
Sovereigns englesi	„	11.94 „
Lira turcésca	„	10.60 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	102.30 „

Cursuri de Bucuresci in Lei noi (franci).

27/15 Ianuariu.

Obligatiuni rurali din 1864 cu 10%	l.	91.50	b
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	—.—	„
Obligatiune de imprumutu dominiale din 1871 cu 8%	„	86.50	„
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	81.25	„
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	71.—	„
Imprumutulu municipale nou (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	82.—	„
Fondulu de pensiuni (per 300 l. a.) cu 10%	„	135.—	„
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	—.—	„
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	—.—	„
Daci'a, Compania de asecur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	200.—	„
Romani'a. Compania de asecur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	40.—	„

„Albina"

Institutu de creditu si de economii in Sibiiu.

Domnii actionari ai „Institutului de creditu si de economii „Albina" se invita prin acésta, in vertutea §. 19 alu statuteloru societatii la

A cincia adunare generala ordinara,

care se va tîné la Sibiiu in **12 Martiu 1878** stilulu nou, inainte de amédi la 10 óre in casa institutului din strad'a Baier Nr. 1.

Obiecte:

1. Raportulu anualu alu Directiunei, bilantiulu anualu si raportulu comitetului de revisiune.
2. Ficsarea dividendeloru.
3. Distribuirea sumei destinate pentru scopuri de binefacere.
4. Ficsarea pretiului marceloru de presentia.
5. Alegerea unui membru de Directiune in sensulu § 37 de statute.
6. Intregirea comitetului de revisiune.

DD. actionari, cari in sensulu §§. 22, 23 si 24 din statute voiescu a participa la numita adunare in persóna, séu prin plenipotenti, suntu rugati, a si depune la cassa institutului actiunile loru si eventualu dovedile de plenipotintia celu multu pàna in 9 Martiu 1878 stilulu nou dupa amédi la 6 óre.

Sibiiu 30 Ianuariu 1878.

1—3 *Directiunea institutului.*

Anunciu.

Aducemu la cunoscinti'a DD. Prenumeranti ai foiei nóstre **„Higien'a si Scól'a"**, cà nefiindu numerulu prenumerantiloru completu, nu potemu incepe edarea foiei fora dauna. Deci se binevoiésca a mai asteptá pàna in finea lui Fauru; càci urmandu in tóte dilele càte unulu séu doi prenumeranti, speramu ca pàna atunci se va completá numerulu cerutu si apoi numerii intardiati voru urma unulu dupa altulu. Éra in casu contrariu vomu restitui DD. prenumeranti banii primiti, si asia nu voru avé nici o dauna.

Despre incetarea acestei foi ne aru paré cu atàtu mai reu cu càtu tocmai pregatiseramu „Tractarea aberatiuniloru si morbiloru secsuali", cari fiindu de natura delicata si supusi unei sfieli (rusine nejustificabile), prin negligere ori tractare rea degeneréza si amarescu nu numai viati'a individuala, ci de multe ori si a familieloru intregi, a generatiuneloru urmatorie.

Unde din contra, cei initiati in functiunile genitali, in aberatiunile si morbii loru, se voru poté ajutá insii.

Totu odata rogamu pe DD. restantieri a refui datori'a din anii trecuti.

Suntu rogate tóte onoratele redactiuni a publicá acestu anunciu.

Timisior'a 20 Ianuariu 1878.

Dr. Vasiciu.

„ALBINA"

Institutu de creditu si de economii in Sibiiu

(Strad'a Baier Nr. 1 in cas'a propria.)

Fondatu in anulu 1871

cu unu capitalu de actiuni de 300,000 fiorini platitu intregu.

I. Accórda imprumuturi ipotecari cu terminulu celu mai lungu de 10 ani, sub conditiunea respunderii in rate si in anuitâti.

II. Escomptéza schimburi (cambie) cu celu puçinu 3 subscrieri si cu terminu de celu multu 6 luni. Prolongatiunile suntu admise pre-lânga respunderea de a 5-a parte din capitalu, dându-se despre restu schimbu nou cu subscrierile de mai inainte.

III. Accórda credite ficse coperite prin sigurantia ipotecaria, pre-lânga folosirea loru cu schimburi de 6 luni séu cu oblegatiuni compuse la notariu publicu. Creditulu se deschide pe timpu nedeterminatu si se póte folosi cu inlesnire, intregu séu in parte, ori-candu respectivulu are trebuintia.

IV. Imprumuta pe obiecte de valóre (harthie, moneta etc. depuse cá amanetu).

V. Cumpera si vinde inmobilii (case, mosie etc.)

VI. Primesce depuneri de capitale spre fructificare cu 6, 6½ si 7%. La finea fia-carui semestru interesele neridicate se capitaliséza, adica s'adaugu la capitalu pentru fructificare mai departe.

Regulamente speciali pentru toti ramii de operatiune se afla gratis la cass'a institutului si pe-la agentii nostri din districte. Acelesi se tramitu la cerere si prin posta ori-unde.

Sibiiu, 4. Ianuariu 1878 st. n.

Directiunea institutului.

„Transilvania"

banca generala de asiguratiune mutuala in Sibiiu

(Strad'a Cisnadiei Nr. 5, cas'a propria).

se recomenda pentru asigurari

in contra focului si **pe viéti'a omului**

pe langa conditiunile cele mai favorabile.

Dela fundarea institutului s'au platitu dejá

	desdaunari dupa daune causate prin focu:	summe asigurate pe viéti'a omului:
1869	fl. 1215 „ 40 cr.	fl. — „ — cr.
1870	„ 3594 „ 69 „	„ 5400 „ — „
1871	„ 12125 „ 60 „	„ 12512 „ 60 „
1872	„ 24178 „ 67 „	„ 17538 „ 49 „
1873	„ 24620 „ 76 „	„ 31239 „ 26 „
1874	„ 41970 „ 42 „	„ 24107 „ 10 „
1875	„ 69019 „ 80 „	„ 24796 „ 34 „
1876	„ 35420 „ 25 „	„ 23982 „ 10 „
1877	„ 30918 „ 18 „	„ 24935 „ 87 „
	fl. 243063 „ 77 cr.	fl. 164511 „ 76 cr.
	fl. 407575 „ 53 cr.	

Capitalu assiguratu pe viéti'a omului cu finea lui Decembre 1877	fl. 1,890000 „ — cr.
Reserva de premii cu finea anului 1877	„ 103950 „ 81 „
cari sunt elocati in	
a) Chartii de statu (Prioritati, Oblig. rurale)	„ 53982 „ — „
b) Imprumuturi pe politie	„ 18925 „ — „
c) Cass'a propria	„ 35000 „ — „
	fl. 107907 „ — cr.

Editoru si redactoru respons. **G. Baritiu** in Sibiiu.

Tipariulu lui **W. Krafft** in Sibiiu.